



LITERATŪRA KĀ EMOCIONĀLĀS PIEREDZES AVOTS DIGITĀLAJĀ LAIKMETĀ

SKAIDRĪTE LASMANE

LU SZF

LU 80. ZINĀTNISKĀ KONFERENCE

2022. GADA 4. FEBRUĀRĪ



FLPP

FUNDAMENTĀLIE UN
LIETIŠĀ PĒTĪJUMU
PROJEKTI

Vilnis Vējš sleja; Kultūras Diena Laikraksta Diena Pielikums, 9. jūnijs 2022, 2. lpp.

Vilnis Vējš: «Par laimi» tomēr māksla – vismaz mūsu platuma grādos– ir saistīta ar emociju rosināšanu, un tīrā laime, ka nacionālā tradīcija “šīs emocijas parasti ierāmē žēlošanas, līdzī jušanas amplitūdā» (2.lpp)

Cilvēcības atjaunošana

Saturs

- Digitālo tehnoloģiju un Covid-19 ekosistēmas ietekme uz mācīšanās procesu un sociālajām attiecībām. Ko iegūstam, ko varam zaudēt, ja neapzināmies tā vērtību?
- Transformatīvās izglītības ietvars jeb aspekts. Vērtību izglītības nozīme.
- Literatūras kognitīvā, izklaides, emocionālā un sociāli transformatīvā funkcija. Savijņojuma, aizkustinājuma, radīšana literatūrā (mākslā).
- Transcendences, iejūtības un izturības (resiliences) emocionālais potenciāls latviešu literatūrā.

KĀPĒC EMOCIONĀLĀS PIEREDZES IZVĒLE?

- 1) Covid-19 pandēmijas izraisītās krīzes ekoloģijas konteksts : distancētās /attālinātās izglītības un ierobežojumu iespaids uz skolēnu/ studentu socioemocionālo attīstību;
- 2) digitālo TEHNOLOĢIJU lietošanas ietekme uz labvēlīgām sociālām attiecībām, samazinot tiešos kontaktus un atbilstošu pozitīvu emocionālo pieredzi;
- 3) mediju informatīvie saturī nav pietiekami labvēlīgas emocionālās noskaņas (kultūras) veidošanai
- 4) ņemot vērā emocionālo resursu , īpaši labvēlīgo, vājināšanos, ziņojums atzīstams par mēģinājumu meklēt kompensējošus avotus pilnvērtīgas patības veidošanai un labvēlīgu sociālo attiecību uzturēšanai.

Dominējošā emocionālā noskaņa mediju diskursos

"Reportieri bez robežām": viltus ziņu izplatīšanas kriminalizācija Latvijā ir nesamērīga. (TVNET.lv, 4.02. 2022)

Ārkārtīgi nopietns draudu signāls'. Kā Krievijas iespējamais iebrukums Ukrainā ietekmētu Latviju?

Aizvadītajā diennaktī veikti 27 869 Covid-19 testi, konstatēti 10 610 jauni saslimšanas gadījumi un saņemti ziņojumi par 23 mirušajiem, liecina Slimību profilakses un kontroles centra ([SPKC](#)) apkopotā informācija. (Delfi 2.02 2022)

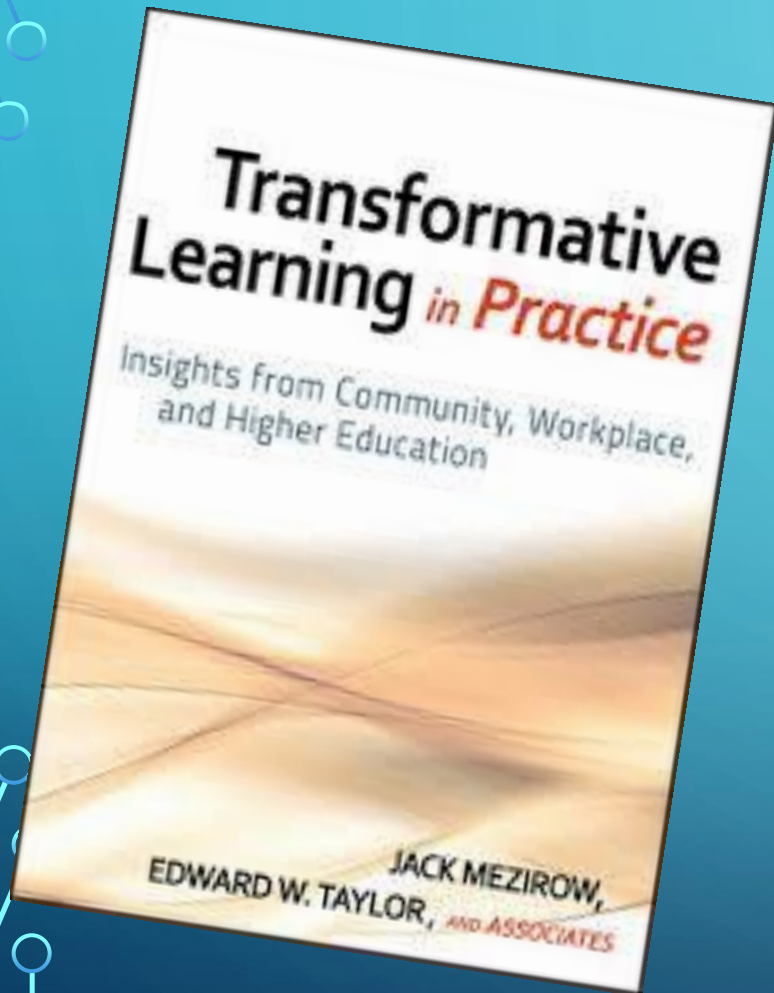
<https://twitter.com/i/status/1485893961470431234>

Palielinājusies skolēnu agresija pret skolotājiem

2022. gada 15. janvāra LTV1 Panorāma

Bailes un satraukums, bažas, niknums, depresīva noskaņa

Transformatīvā izglītība



Veidojošā izglītība bērnībā (autoritāte, socializācija) un pārveidojošā mācīšanās pieaugšanas procesā.

Transformatīvā izglītība ir sociālās mācīšanās process, kurā attīstīta autonoma domāšana, izjūtas, attieksme pret pasauli gatavībā Pastāv iespēju dažādība, nav viens veids, kā var skatīt pasauli, sevi, attiecības, situāciju.

Iedrošinājums personālas transformācijas ceļā iegūt pilnvērtīgāku, laimīgāku dzīvi.

Transformācijas ierosināšanā nozīmīga loma ir refleksijai, komunikācijai un emocionālam pārdzīvojumam.

Transformāciju stimulē un motivē gan dzīves notikumi, gan citu pieredze, gan māksla.

Emocijas- afektīvi stimuli un motīvi darbībai. Piedalās izziņā un novērtēšanā, kā arī uzskatu un vēlmju veidošanā.

Emocionālā pieredze: pilnvērtīgas dzīves daļa, afektīvā lauka līdzdalība vērtējumu spriedumos, izziņā, mērķu izvirzīšanā, darbības motivācijā un stimulācijā.

(kalnos kāpšana-kaut kas «skaists, dievišķs, cēls»)(alpīnists Juris Ulmanis)

Literatūra (māksla) kā emocionālas pieredzes avots

DZEJAS VARA, SPĒKS, IETEKME



DZEJNIEKS

Kas dzejnieks? – Pretpols ikdienai.
Un, viņam piedzimstot, dievs deva balvu:
Platona bite dūca tam ap galvu. [..]

Ar savu fantāzijas mēnesi
Viņš apspīd sniega balto papīri,
Ar tintes melnumu viņš iekur guni.

Tam sīki vārdiņi kā cīruļspārni;
Un tomēr viņš pār visiem vējiem valda,
Un pārkoņatslēga tam rokā dota. [..]

(Viesturs Vecgrāvis (sast.). (2021). Zilā puķe. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 35-36. lpp.)

Literatūras (mākslas) loma transformācijā

Aristoteļa «Poētikas» katarse

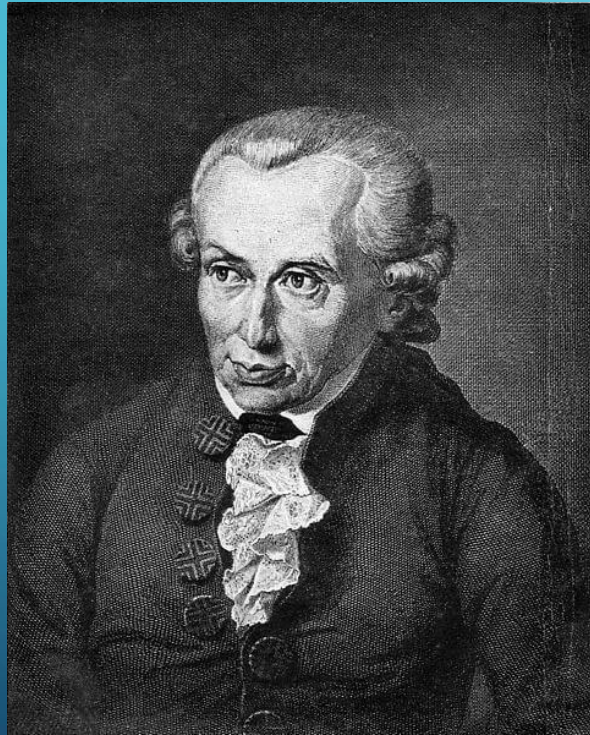
Viduslaiku sakrālās mākslas emocionālā pieredze

Romantisko ilgu emocijas

Dzīves stilu daudzveidības pieredze mūsdienu naratīvos

Vērtību un transformatīvās izglītības kopsakars

Imanuels Kants (1724-1804)



Divas lietas pilda dvēseli ar vienmēr jaunu un pieaugošu apbrīnu un godbijību, jo biežāk un ilgstošāk domas pie tām kavējas: zvaigžņotā debess pār mani un morālais likums manī
Kants. (188). Praktiskā prāta kritika. Rīga: Zvaigzne, 180)

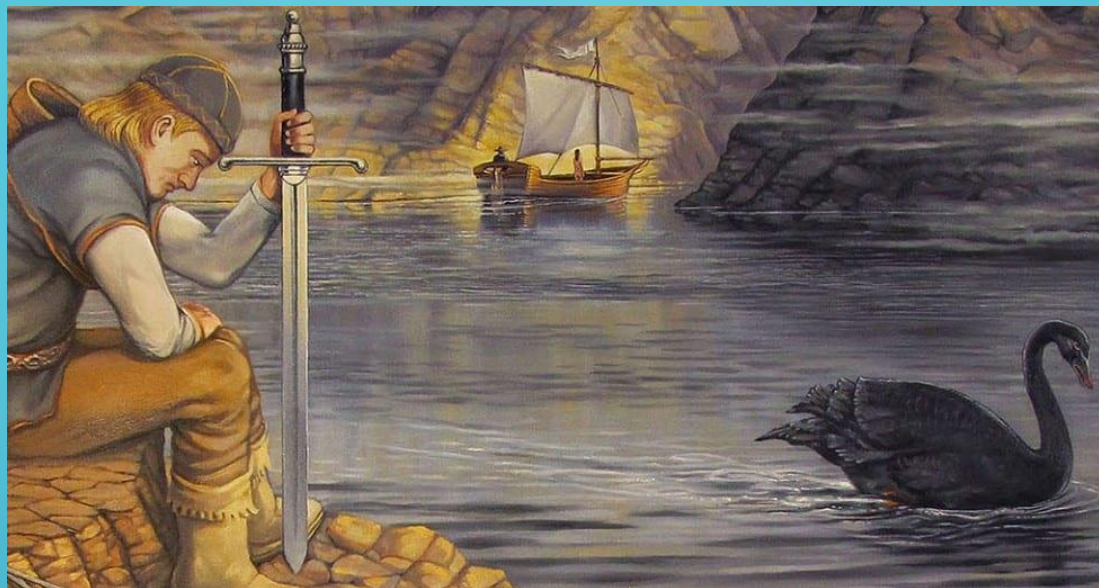
Vērtību un transformatīvās izglītības kopsakars

Trīs emocionālās pieredzes:

Pārikdienišķais, transcendentais, kas iedvesmo darbībai un citai pieredzei: apbrīns, godbijība, cieņa, vēlme līdzināties, svētums, romantisms, ideālisms

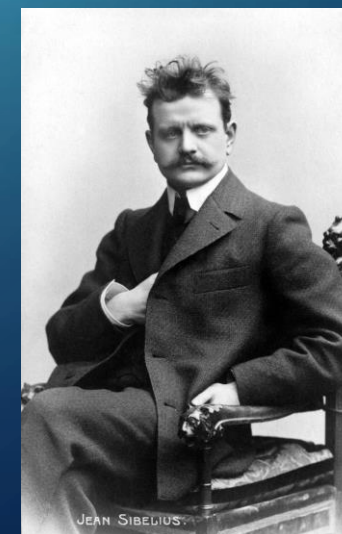
Sociālais saistījums: iejūtība, līdzpārdzīvojums, līdzdalība, vēlme dalīties, sociālās atbalsts, palīdzība, labvēlība, **pateicība**

Izturība, spēks, resilience, spēja izturēt pārbaudījumus, pārtapšanas vēlme



Sibeliuss par Eliasa Lennrūta «Kalevalu»:
«Kalevala» manām ausīm ir tīra mūzika – tēma un variācijas. Stāsti, kas tajā pausti, mazāk
svarīgi nekā **pati uzburtā gaisotne.**»

(Orests Silabriedis. (2022). Sibeliuss. LNSO 14. janvāra koncerta programma).



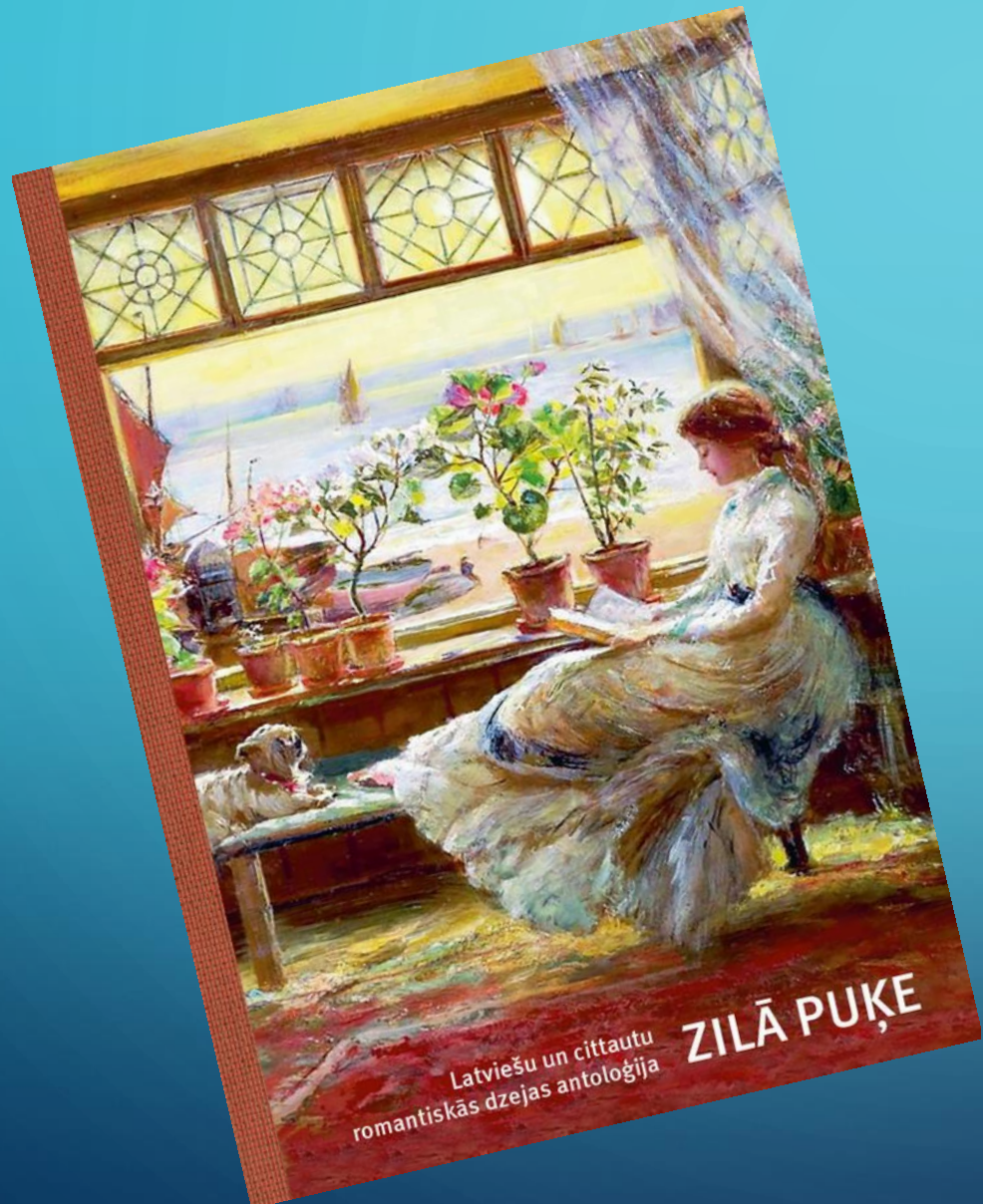
Aspazija
Elza Rozenberga- Pliekšāne
1865-1943



«Nekas tur gatavs nav,
nekas nav pilnīgs»

(Sidraba šķidrums. Lugas. (1968), 1. sēj. Rīga: Liesma, 278. lpp.)

ZILĀ PUĶE



Tā zilā ilgu puķe,
Tā nav ne še, ne te,
Tā puķe, tā zilā puķe-
Nez kur tā auguse!

To zilo ilgu puķi
Neviens nav redzējis,
Bet viņas saldo smaržu
Ikviena ir sajutis.-

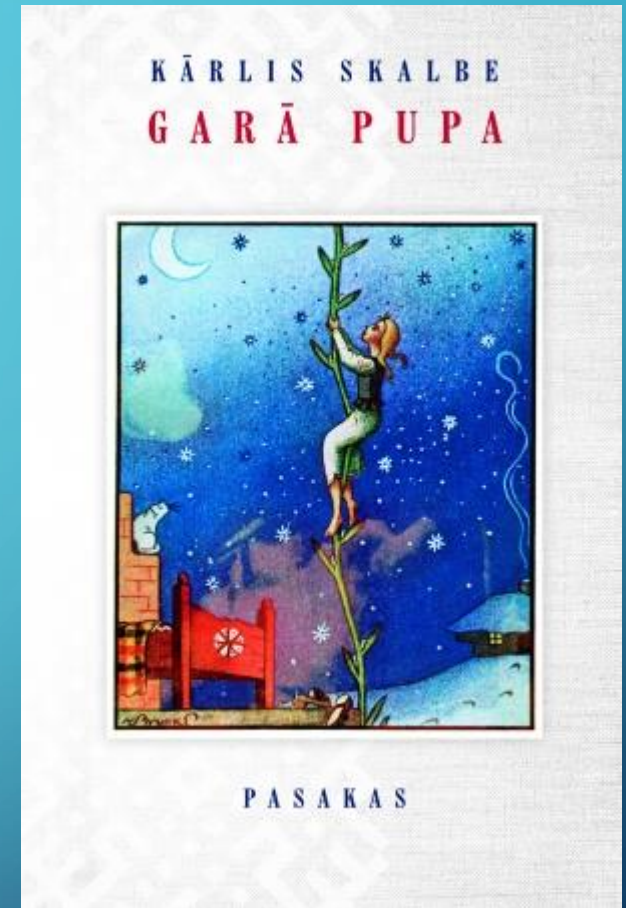
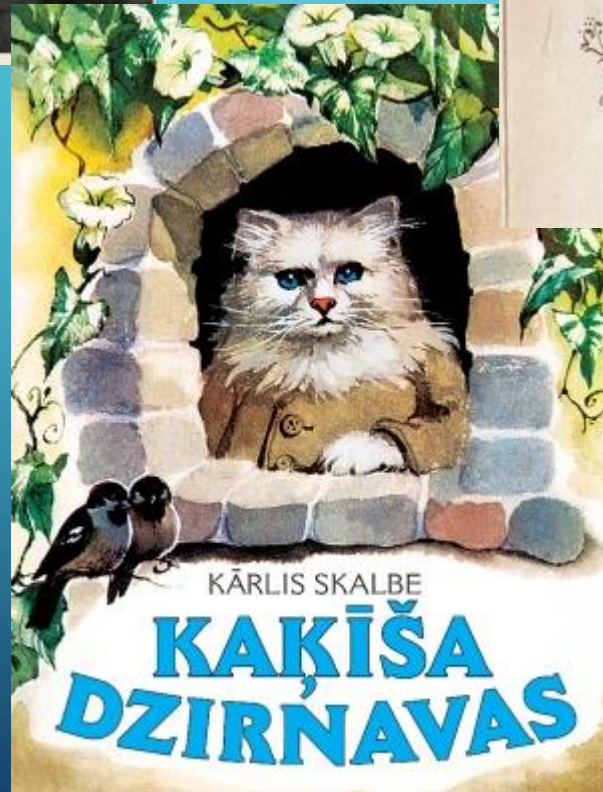
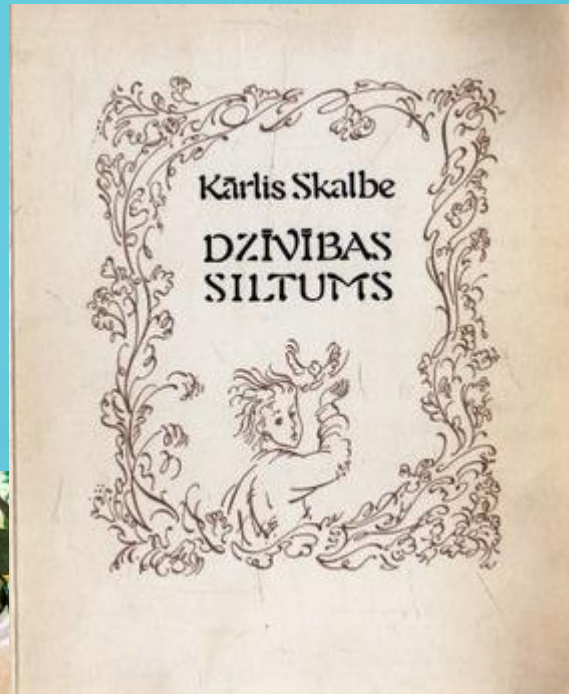
To puķi, to zilo puķi,
Kur gan lai meklē to?
Cik simtu tūkstoš jūdžu
Pie viņas jāceļo?

Pēc zilās ilgu puķes
Ir velti meklēts jau sen!
Bet vienmēr meklētājus
No jauna ilgas dzen.-

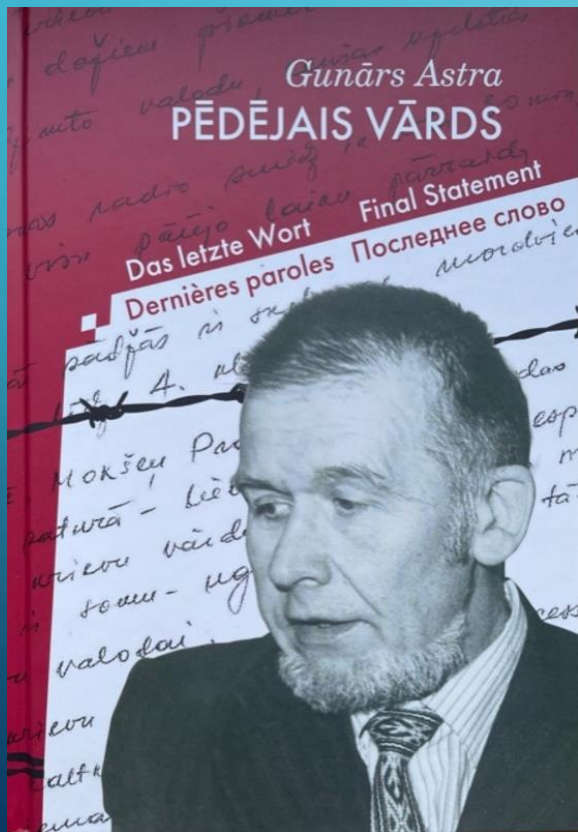
Tā zilā ilgu puķe,
Vai maz tā ir pasaulē?
Tā puķe, tā zilā puķe
Ir tomēr jāmeklē.

(Aspazija. (1911/ 1966). Ziedu klēpis. Dzeja, 2. sējums. Rīga: Liesma, 133. lpp.)

Kārlis Skalbe (



GUNĀRA ASTRAS PĒDĒJAIS VĀRDS TIESĀ 1983.GADA 15. DECEMBRĪ



«Man sāj un es jūtos pazemots ...»-4x

«Pavisam bēdīgs un nikns es kļūstu...»

Dziļi apvainots un pazemots es jūtos...»

« (Gunārs Astra.(2021). Pēdējais vārds. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 18-20. lpp.)

Literatūra

John Best (2021) The varieties of Reading. *Review of General Psychology* , vol. 25(1) 27–43. DOI: 10.1177/1089268020977173 journals.sagepub.com/home/rgp

Hogan, Patric Colm. (2010). Fictions and Feelings: On the place of Literature in the study of Emotion. *Emotion Review*, vol 2(2), 184-195. <https://journals-sagepub-com.datubazes.lanet.lv/doi/pdf/10.1177/1754073909352874>

Raisenzin, R. (2009). Emotional Experience in the Computational Belief- Desire Theory of Emotion. *Emotion Review*, vol. 1(3), 214-222.

Swantje Tannert and Alexander Gröschner. (2021). Joy of distance learning? How student self-efficacy and emotions relate to social support and school environment *European Educational Research Journal*, Vol. 20(4) 498–519 DOI: 10.1177/14749041211024784 journals.sagepub.com/home/eer .

Viesturs Vecgrāvis (sast.). (2021). Zilā puķe. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds

Open Space, Transformative Education <https://journals-sagepub-com.datubazes.lanet.lv/doi/full/10.1177/1541344620978226>



FLPP

FUNDAMENTĀLIE UN
LIETIŠĶIE PĒTĪJUMU
PROJEKTI

PALDIES!



FLPP

FUNDAMENTĀLIE UN
LIETIŠĶIE PĒTĪJUMU
PROJEKTI